

● ARKUSZE ● PRZYKŁADY ● PORADY

Sylvia Stolarczyk

JĘZYK POLSKI

ARKUSZE MATURALNE

Przygotowanie do egzaminu

OLDSCHOOL

• STARADOBRAZSKOŁA •

Redakcja: **Alicja Berman**

Korekta: **Marek Kowalik**

Projekt okładki: **Teresa Chylińska-Kur, KurkaStudio**

Projekt makiety: **Kaja Mikoszevska**

Producent wydawniczy: **Marek Jannasz**

© Copyright by Wydawnictwo Lingo sp. j., Warszawa 2018

Serii OldSchool i Cel-matura szukaj też na:

www.egzamin.guru

ISBN wydania elektronicznego: 978-83-7892-631-3

Skład i łamanie: Igor Nowaczyk

„**Język polski. Arkusze maturalne**” to kolejna publikacja z serii renomowanych repetytoriów **OldSchool**. Przeznaczona jest dla maturzystów oraz wszystkich uczniów szkół średnich, którzy rozpoczynają przygotowania do matury pisemnej z języka polskiego. Systematyczne rozwiązywanie próbnych arkuszy maturalnych pozwala wyćwiczyć umiejętności czytania ze zrozumieniem, analizy i interpretacji tekstów kultury oraz tworzenia dłuższej wypowiedzi pisemnej. Rozwiązania zamieszczone na końcu arkuszy pozwalają zweryfikować stopień opanowania wiadomości i umiejętności wymaganych na maturze.

Książka powstała w oparciu o „Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego” wydany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Treść podzielona została na dwie części. Cześć pierwsza to poradnik dla maturzystów zawierający informacje o egzaminie pisemnym oraz zakres obowiązującego materiału – w tym szczegółową listę lektur – a także kilka porad, jak skutecznie przygotować się do matury. W części drugiej znajdują się cztery przykładowe **arkusze egzaminacyjne** z odpowiedziami oraz zasadami punktacji.

Zachęcamy do zapoznania się z innymi naszymi publikacjami: „100 dni do matury. Polski, matematyka, angielski: porady i powtórki”, „Język polski. Korepetycje maturzysty”, „Język polski. Matura w kieszeni”, „Język angielski. Tablice maturzysty”, „Język polski dla maturzysty. Testy”, „Język polski. Repetytorium maturzysty”. W połączeniu z przykładowymi arkuszami skutecznie pomogą w przygotowaniu do matury. Więcej informacji o książkach OldSchool można znaleźć na stronie: **www.egzamin.guru**.

Życzymy matury zdanej na 100%!

Autorka i zespół OldSchool

SPIIS TREŚCI

Wstęp	3
Poradnik	
I. Informacje o maturze pisemnej z języka polskiego	7
II. Zakres materiału	8
III. Przygotowanie do egzaminu z języka polskiego	15
Arkusze egzaminacyjne	
Arkusz 1.	16
Karta odpowiedzi	32
Arkusz 2.	44
Karta odpowiedzi	61
Arkusz 3.	72
Karta odpowiedzi	89
Arkusz 4.	100
Karta odpowiedzi	117

PORADNIK

I. INFORMACJE O MATURZE PISEMNEJ Z JĘZYKA POLSKIEGO

Egzamin pisemny na poziomie podstawowym trwa 170 minut.

W pierwszej części arkusza egzaminacyjnego maturzysta ma za zadanie przeczytać dwa lub trzy krótkie teksty nieliterackie (publicystyczne, popularnonaukowe, polityczne), a następnie rozwiązać zadania testowe. Maksymalnie można zdobyć 20 punktów.

W drugiej części arkusza egzaminacyjnego zadaniem maturzysty jest napisanie wypracowania na podstawie załączonego tekstu literackiego oraz wybranych przez siebie tekstów kultury. Do wyboru są dwa tematy – rozprawka problemowa lub interpretacja wiersza. Objętość pracy powinna wynieść minimum 250 słów. Maksymalnie można zdobyć 50 punktów.

Na maturze podstawowej z języka polskiego łącznie można uzyskać 70 punktów.

Egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym trwa 180 minut.

Egzamin sprawdza umiejętność pisania wypracowania na podstawie dołączonego tekstu teoretycznoliterackiego lub literackiego. Do wyboru są dwa tematy – szkic lub rozprawka problemowa na podstawie tekstu historycznoliterackiego, teoretycznoliterackiego lub krytycznoliterackiego albo interpretacja porównawcza polegająca na zestawieniu dwóch utworów lirycznych, epickich lub dramatycznych. Objętość pracy powinna wynieść minimum 300 słów.

Na maturze rozszerzonej z języka polskiego łącznie można uzyskać 40 punktów.

II. ZAKRES MATERIAŁU

Przed rozpoczęciem przygotowań do matury z języka polskiego warto zapoznać się z obowiązującym zakresem materiału.

1) Wiedza o epokach literackich: antyk, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, XX-lecie międzywojenne, wojna i okupacja, współczesność.

2) Znajomość lektur szkolnych i innych tekstów kultury.

NA POZIOMIE PODSTAWOWYM:

a. TEKSTY POZNAWANE W CAŁOŚCI

nie mniej niż 13 pozycji książkowych odpowiednio w trzyletnim bądź czteroletnim okresie nauczania oraz wybrane przez nauczyciela teksty o mniejszej objętości, przy czym nie można pominąć autorów i utworów oznaczonych gwiazdką:

- Sofokles – *Antygona* lub *Król Edyp* (wersja literacka lub spektakl teatralny);
- ****Bogurodzica*; *Lament świętokrzyski*;**
- ***Jan Kochanowski – wybrane pieśni, treny (inne niż w gimnazjum) i psalm;**
- Mikołaj Sęp Szarzyński – wybrane sonety;
- William Szekspir – *Makbet* lub *Hamlet*;
- **Adam Mickiewicz – wybrane sonety i inne wiersze (w tym *Romantyczność*), **Dziadów część III*, **Pan Tadeusz*;**
- Juliusz Słowacki – wybrane wiersze;
- Cyprian Norwid – wybrane wiersze;
- **Bolesław Prus – **Lalka*;**

- Fiodor Dostojewski – wybrany utwór, np. *Zbrodnia i kara*, *Łagodna*;
- Joseph Conrad – *Jądro ciemności*;
- Jan Kasprówicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff – wybrane wiersze;
- **Stanisław Wyspiański – *Wesele**;
- Władysław Stanisław Reymont – *Chłopi* (tom I – *Jesień*);
- Stefan Żeromski – wybrany utwór (*Ludzie bezdomni*, *Wierna rzeka*, *Echa leśne* lub *Przedwiośnie*);
- Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Konstanty Ildefons Gałczyński – wybrane wiersze;
- Jarosław Iwaszkiewicz – wybrane opowiadanie;
- ***Bruno Schulz – wybrane opowiadanie**;
- Tadeusz Borowski – wybrane opowiadanie;
- Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Różewicz, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, Ewa Lipska, Adam Zagajewski, Stanisław Barańczak – wybrane wiersze; Miron Białoszewski – wybrane utwory;
- wybrany dramat dwudziestowieczny z literatury polskiej (np. Stanisława Ignacego Witkiewicza, Sławomira Mrożka lub Tadeusza Różewicza);
- wybrana powieść polska z XX lub XXI w. (np. Marii Kuncewiczowej *Cudzoziemka*, Zofii Nałkowskiej *Granica*, Józefa Mackiewicza *Droga donikąd*, Stanisława Lema *Solaris*, Juliana Strykowskiego *Austeria*, Tadeusza Konwickiego *Kronika wypadków miłosnych*);
- wybrana powieść światowa z XX lub XXI w. (np. Franza Kafki *Proces*, Alberta Camusa *Dżuma*, George’a Orwella *Rok 1984*, Isaaca Bashevisa Singera *Sztukmistrz z Lublina*, Gabriela Garcii Marqueza *Sto lat samotności*, Umberto Eco *Imię róży*).

b. TEKSTY POZNAWANE W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI
(DECYZJA NALEŻY DO NAUCZYCIELA), PRZY CZYM
NIE MOŻNA POMINAĆ UTWORU OZNACZONEGO GWIAZDKĄ:

- wybór mitów;
- *Dzieje Tristana i Izoldy*;
- Miguel Cervantes – *Don Kichote*;
- Jan Chryzostom Pasek – *Pamiętniki*;
- Ignacy Krasicki – wybrana satyra lub *Monachomachia*;
- Adam Mickiewicz – *Dziady część IV*;
- Juliusz Słowacki – *Kordian*;
- Witold Gombrowicz – **Ferdydurke*;
- Irit Amiel – wybrane opowiadanie z tomu *Osmaleni* lub Hanna Krall – *Zdążyć przed Panem Bogiem*;
- Gustaw Herling-Grudziński – *Inny świat*;
- Ryszard Kapuściński – *Podróże z Herodotem*;
- Biblia (wybrane psalmy, fragmenty: Pieśni nad Pieśniami, Księgi Hioba, Apokalipsy św. Jana, fragmenty Starego i Nowego Testamentu jako konteksty interpretacyjne dla lektury dzieł z innych epok);
- dziennik (np. Marii Dąbrowskiej, Zofii Nałkowskiej, Jarosława Iwaszkiewicza, Witolda Gombrowicza);
- Jan Paweł II – *Tryptyk Rzymski*;

c. INNE:

- wybrane filmy z twórczości polskich reżyserów (np. Krzysztofa Kieślowskiego, Andrzeja Munka, Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego);
- homilia Jana Pawła II wygłoszona 2 czerwca 1979 roku w Warszawie na Placu Zwycięstwa (Piłsudskiego) – nagranie telewizyjne.

NA POZIOMIE ROZSZERZONYM:

a. TEKSTY POZNAWANE W CAŁOŚCI

nie mniej niż 13 pozycji książkowych odpowiednio w trzyletnim bądź czteroletnim okresie nauczania oraz wybrane przez nauczyciela teksty o mniejszej objętości, przy czym nie można pominąć autorów i utworów oznaczonych gwiazdką:

- Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- Horacy – wybrane liryki;
- Jan Kochanowski – *Treny* (jako cykl poetycki);
- poezja barokowa (np. Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn);
- wybrany wiersz z romantycznej poezji europejskiej;
- Juliusz Słowacki – *Kordian* lub *Fantazy*;
- Zygmunt Krasiński – *Nie-Boska Komedia*;
- realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (np. Honoriusz Balzak – *Ojciec Goriot*, Emil Zola – *Nana* lub Gustaw Flaubert – *Pani Bovary*);
- Stanisław Ignacy Witkiewicz – *Szewcy*;
- Gustaw Herling-Grudziński – wybrane opowiadanie;
- Michaił Bułhakow – *Mistrz i Małgorzata*;
- wybrana powieść lub zbiór opowiadań z XX lub XXI w. (np. Marii Dąbrowskiej, Zofii Nałkowskiej, Marii Kuncewiczowej, Józefa Wittlina, Józefa Mackiewicza, Juliana Strykowski, Andrzeja Kuśniewicza, Tadeusza Konwickiego, Stanisława Lema, Wiesława Myśliwskiego, Marka Nowakowskiego, Jerzego Pilcha, Olgi Tokarczuk, Stefana Chwina, Pawła Huellego);
- wybrana powieść (lub zbiory opowiadań) dwudziestowiecznych autorów z literatury światowej (np. Franza Kafki, Thomasa Manna, Vladimira Nabokova, Alberta Camusa, Isaaca Bashevisa Singera, Johna Steinbecka, Kurta Vonneguta, Gabriela Garcii Marqueza,

Günthera Grassa, Umberto Eco, Milana Kundery); wybrane wiersze dwudziestowiecznych poetów polskich (innych niż wymienieni na poziomie podstawowym).

b. TEKSTY POZNAWANE W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI

(DECYZJA NALEŻY DO NAUCZYCIELA), PRZY CZYM NIE MOŻNA POMINAĆ UTWORU OZNACZONEGO GWIAZDKĄ, TEKSTY OKREŚLONE DLA ZAKRESU PODSTAWOWEGO, A PONADTO:

- wybrany esej Mieczysława Jastruna lub Zygmunta Kubiaka poświęcony kulturze antycznej;
- Dante Alighieri – *Boska komedia*;
- Johann Wolfgang Goethe – *Faust*;
- Czesław Miłosz – wybrany esej;
- Zbigniew Herbert – wybrany esej;
- inny esej autora polskiego (np. Kazimierza Wyki, Jana Błońskiego, Marii Janion, Leszka Kołakowskiego, ks. Józefa Tischnera, Jarosława Rymkiewicza, Jerzego Stempowskiego);
- wybrany reportaż autora polskiego (np. Ryszarda Kapuścińskiego, Krzysztofa Kąkolewskiego, Hanny Krall, Henryka Grynberga)
- dziennik (np. Marii Dąbrowskiej, Zofii Nałkowskiej, Jarosława Iwaszkiewicza, Witolda Gombrowicza);
- Jan Paweł II – *Tryptyk Rzymski*;
- Biblia (fragmenty Starego i Nowego Testamentu jako konteksty interpretacyjne dla lektury dzieł z innych epok).

c. INNE

- jak dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- wybrane filmy z klasyki kinematografii światowej (np. Ingmara Bergmana, Charlesa Chaplina, Federico Felliniego, Akiry Kurosawy, Andrieja Tarkowskiego, Orsona Wellesa);
- spektakle teatralne (w tym Teatru TV) – przynajmniej jeden w roku;

- stała lektura gazety codziennej, tygodnika opinii, miesięcznika i kwartalnika.

3) Zagadnienia z teorii literatury. Uczeń:

- a) **charakteryzuje** postać mówiącą w utworze;
- b) rozróżnia **narrację pierwszoosobową i trzecioosobową** oraz potrafi określić ich funkcje w utworze;
- c) wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (**neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor**), składni (**powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników**), fonetyki (**rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych**);
- d) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (poznane wcześniej, a ponadto: **oksymorony, synekdochy, hiperbole, elipsy, paralelizmy**) oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje;
- e) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (**tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego**);
- f) przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (**epika, liryka, dramat**);
- g) rozpoznaje czytany utwór jako: **przypowieść, pamiętnik, dziennik, komedię, dramat (gatunek), tragedię, balladę, nowelę, hymn, powieść historyczną**;
- h) rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: **powieść lub opowiadanie obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy**;
- i) wskazuje elementy dramatu, takie jak: **akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog**.

4) Zagadnienia z gramatyki. Uczeń:

- a) rozpoznaje w zdaniach i w równoważnikach zdań **różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawkę** – rozumie ich funkcje;
- b) rozróżnia **rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie, imiesłowne równoważniki zdań, zdania bezpodmiotowe** oraz rozumie ich funkcje w wypowiedzi;
- c) odróżnia **temat fleksyjny od końcówki**;
- d) odróżnia czasowniki **dokonane i niedokonane**; rozpoznaje **tryby i strony** (czynną i bierną) czasownika oraz **imiesłowy** – wyjaśnia ich funkcje w tekście;
- e) rozpoznaje **temat słowotwórczy i formant** w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia **wyrazom pochodnym**.

5) Zagadnienia z wiedzy o języku. Uczeń:

- a) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje **styl potoczny, urzędowy, artystyczny, popularnonaukowy, naukowy, retoryczny**;
- b) rozpoznaje wyrazy **wieloznaczne** i rozumie ich znaczenia w tekście;
- c) dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (**wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy**; dostrzega negatywne konsekwencje używania wulgaryzmów); rozpoznaje **wyrazy rodzime i zapożyczone** (obce) – rozumie ich funkcję w tekście;
- d) rozpoznaje cechy kultury i języka swojego regionu;
- e) zna pojęcia **znaku i systemu znaków**; uzasadnia, że język jest systemem znaków; rozróżnia **znaki werbalne i niewerbalne**, ma świadomość ich różnych funkcji i sposobów interpretacji;

- f) zna pojęcie **aktu komunikacji językowej** i wskazuje jego składowe (**nadawca, odbiorca, kod, komunikat, kontekst**), dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez internet);
- g) rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu (**informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną**);
- h) wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady **odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny**;
- i) rozpoznaje w czytanych tekstach oraz wypowiedziach mówionych **stylizację**, rozróżnia jej rodzaje (**archaizację, dialektyzację, kolokwializację**) i określa funkcje;
- j) rozróżnia pojęcia **błędu językowego** i zamierzonej **innowacji językowej**, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznaje i poprawia różne **typy błędów językowych**.

III. PRZYGOTOWANIE DO EGZAMINU Z JĘZYKA POLSKIEGO

Istnieją trzy sprawdzone metody, za pomocą których każdy maturzysta może solidnie przygotować się do egzaminu z języka polskiego:

Metoda pierwsza – utworzenie maturalnej bazy danych, gdzie znajdą się opracowania zagadnień wymienionych powyżej;

Metoda druga – systematyczne rozwiązywanie próbnych arkuszy maturalnych;

Metoda trzecia – nieustanne utrwalanie zdobytej wiedzy, *Repetitio est mater studiorum* – Powtarzanie jest matką wiedzy.

Przygotowania do matury warto rozpocząć z nami już dziś!